

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLY TA'LIM, FAN VA INNOVASIYALAR VAZIRLIGI

TERMIZ DAVLAT UNIVERSITETI

"TASDIQLAYMAN"

Termiz davlat universiteti

o'quv ishlari bo'yicha prorektor

prof. R.To'rayev

2024-yil 06-06 N 06

Ro'yatga olingi: № B60710400 - 1.18

2024-yil 26-06 "

EKOLOGIYANI O'QITISH METODIKASI

O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	700 000 - Muhandislik, ishlov berish va qurilish sohalari
Ta'lim sohasi:	710 000 - Muhandislik ishi
Ta'lim yo'nalishi:	60710400 – Ekologiya va atrof-muhit muhofazasi (tarmoqlar va sohalar bo'yicha)

Termiz -2024

Fan/modul kodi EUMB306	O'quv yili 2024-2025	Semestr 5	ECTS - Kreditlar 6	
Fan/modul turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Ekologiya o'qitish metodikasi	60	120	180
2.	<p>I. Fanning mazmuni</p> <p>Fanni o'qitishdan maqsad- talabalarni fanning mazmuni, umumiy o'qitish masalalari, metodlari, o'qitish vositalari, shuningdek o'quv ishlarini tashkil etish, ta'lim-tarbiyaning uzviyligi, hamda o'qitishning xususiy metodikasi haqidagi ma'lumotlar bilan tanishtirish.</p> <p>Fanni o'qitishning vazifalari:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jamiyat va tabiat uyg'unlikda barqaror rivojlanish qoidalari asosida fikrlay oladigan shaxsni tarbiyalash; - Ilmiy tadqiqot va pedagogic faoliyatni olib borishda barqaror rivojlanish va uning ekologik jihatlarining fundamental ahamiyati kasb etishiga doir ko'nikma va malakalarni hosil qilish. <p>Fan bo'yicha talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga quydagi talablar qo'yiladi. Ekologiya fanlarini o'qitish metodikasi fanini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida:</p> <p>Talaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ekologiya fanlarini o'qitish metodikasi o'quv fanini o'zlashtirish jarayonida bakalavr o'qitish metodikasi fanining tarixi va ilmiy asoslari to'g'risida tasavvurga ega bo'lishi; -Bo'lajak pedagog sifatida ekologik ta'lim berishning metod va vositalari, ta'lim jarayonida qo'llash mumkin bo'lgan yangi pedagogic texnologiyalar, hamda interfaol metodlari: ekologik ta'limni o'qitishni amalda qo'llay olishni bilishi va ulardan foydalana olishi; -Mustaqil bilim berish: DTS lar asosida yaratilgan o'quv dasturlari, darsliklar, o'quv qo'llanmalari bilan ishlay olish va ularni va ularni amaliy tadbiq etish: ekologiya fanlarini maktab, litsiy va o'rta maxsus kasb-hunar muassasalariga o'qitishni tashkil etishning o'ziga xos tomonlari bilan tanishtira bilish va o'qitish usullari, vositalarini qo'llash ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak. <p style="text-align: center;">III. ASOSIY NAZARIY QISM (ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p style="text-align: center;">III.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: (THEMES)</p> <p style="text-align: center;">Mashg'ulotlar shakli: Ma'ruza (M – 30 soat)</p> <p>1-mavzu: Ekologiyani o'qitishning nazariy asoslari (ekologiya fani va uning ta'limdagi ahamiyati, ekologiyani o'qitishning asosiy tamoyillari va</p>			

maqsadlari)

2-mavzu: Ekologiyani o'qitishning metodlari va usullari (An'anaviy va zamonaviy o'qitish metodlari, aktiv va interaktiv usullarni qo'llash)

3-mavzu: Ekologiya darslarini rejalashtirish va tashkil etish (Dars rejasi va darsliklarni tuzish, o'quv dasturlarini ishlab chiqish)

4-mavzu: Ekologiya darslarida axborot texnologiyalaridan foydalanish (Multimedia va onlayn resurslardan foydalanish, virtual laboratoriyalar va simulatsiyalar).

5-mavzu: Ekologiya laboratoriya ishlari va tajribalarni tashkil etish (Laboratoriya ishlarini rejalashtirish va o'tkazish, tajribalar va dala tadqiqotlarini o'tkazish usullari)

6-mavzu: Ekologiyani o'qitishda o'quvchilarni baholash (Baholashning an'anaviy va zamonaviy usullari, testlar, loyihalar va portfoliolar orqali baholash)

7-mavzu: Tabiatni muhofaza qilish va barqaror rivojlanish (Tabiatni muhofaza qilishning muhimligi va usullari, Barqaror rivojlanish tamoyillari va amaliyoti)

8-mavzu: Ekologik ma'lumotlarni tarqatish va targ'ib qilish (Ekologik targ'ibot va axborot kampaniyalari, jamoatchilik bilan aloqalar va ekologik bilimlarni ommalashtirish)

9-mavzu: Ekologik loyihalar va dasturlarni ishlab chiqish (Ekologik loyihalar yaratish va amalga oshirish, dasturlar va ularning ta'lim jarayonidagi roli)

10-mavzu: Ekologiyani o'qitishda ekologik madaniyat va etikani shakllantirish (Ekologik madaniyat va etikaning mohiyati, ularni ta'lim jarayonida shakllantirish usullari)

11-mavzu: Mahalliy va global ekologik muammolar (Mahalliy ekologik muammolar va ularning ta'limdagi o'rni, global ekologik muammolar va ularning ta'limdagi roli)

12-mavzu: Ekologiyani integratsiyalashgan holda o'qitish (Ekologiyani boshqa fanlar bilan bog'lab o'qitish, integratsiyalashgan darslarni rejalashtirish va o'tkazish)

13-mavzu: Ekologik ta'limda ijodkorlik va innovatsiyalar (Ijodkorlikni rivojlantirishning usullari, innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash)

14-mavzu: Ekologiyani o'qitishda ekoturizm va dala ekskursiyalari (Ekoturizm va uning ta'limdagi o'rni, dala ekskursiyalarini tashkil etish va o'tkazish)

15-mavzu: Ekologik ta'lim va tarbiya bo'yicha xalqaro tajribalar (Turli davlatlarda ekologik ta'lim tizimlari, xalqaro ekologik loyihalar va dasturlar)

Mashg'ulotlar shakli: Amaliy (A – 30 soat)

1-amaliy mashg'ulot: Ekologik mavzuda ma'ruza tayyorlash va taqdimot qilish.

2-amaliy mashg'ulot: An'anaviy va zamonaviy o'qitish metodlarini qo'llab

ekologik dars rejasini tuzish.

3-amaliy mashg'ulot: Ekologiya fanidan o'quv dasturi va haftalik dars jadvali tuzish.

4-amaliy mashg'ulot: Ekologiya darslari uchun interaktiv taqdimotlar va onlayn resurslardan foydalanish.

5-amaliy mashg'ulot: Suvning ifloslanish darajasini o'rganish bo'yicha laboratoriya ishi tayyorlash va o'tkazish.

6-amaliy mashg'ulot: Ekologiya fanidan test savollari va baholash me'zonlarini ishlab chiqish.

7-amaliy mashg'ulot: Atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha mahalliy loyihani ishlab chiqish va taqdimot qilish.

8-amaliy mashg'ulot: Ekologik axborot loyihasi rejasini tuzish va uni amalga oshirish.

9-amaliy mashg'ulot: Maktabda yoki universitetda ekologik loyihani rejalashtirish va amalga oshirish.

10-amaliy mashg'ulot: O'quvchilarda ekologik madaniyatni rivojlantirish uchun darslar va tadbirlar o'tkazish rejasini tuzish.

11-amaliy mashg'ulot: Mahalliy ekologik muammoni aniqlash va uni hal qilish bo'yicha loyiha tayyorlash.

12-amaliy mashg'ulot: Ekologiyani matematika yoki geografiya kabi boshqa fanlar bilan integratsiyalashgan holda dars rejasini tuzish.

13-amaliy mashg'ulot: Ijodiy ekologik dars tayyorlash va unda innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash.

14-amaliy mashg'ulot: Dala ekskursiyasi rejasini tuzish va uni o'tkazish bo'yicha qo'llanma ishlab chiqish.

15-amaliy mashg'ulot: Turli davlatlarning ekologik ta'lim tizimlarini o'rganish va ularni ta'lim tizimimizga moslashtirish bo'yicha takliflar tayyorlash.

IV. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar (list of seminar topics)

Amaliy mashg'ulotlar kasbiy tayyorgarlikning muhim bosqichi va shuning uchun ham uni zamon talabiga mos ravishda o'tkazish zarur. Amaliy mashg'ulot talabadan fan bo'yicha olgan nazariy bilimlarini amaliy tarzda mustahkamlashi, chuqurlashtirishi va umumlashtirishi hamda talabning mustaqil fikrlash, voqelikni ekologik jihatdan tahlil qila olish talab qilnadi hamda quydagi mavzular tavsiya etiladi.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Ekologiya va ta'lim
2. Ekologik yondoshuv asosida mashg'ulot tayyorlash
3. Ekologik ta'lim usullari va dasturlari

	<ol style="list-style-type: none"> 4. Darsni tashkil qilish, ullardan keng foydalanish 5. Ekologiya darsi uchun maxsus metodlar 6. Darsni samarali tashkil qilish 7. Ekologik muammolarga ilmiy yondashuv 8. Ekologik ta'limning innovatsion usullari 9. Ekologik tajriba metodlari 10. Laboratoriya bilan ishlash qoidalari 11. Baholash me'zonlarini noodatiy ishlab chiqish 12. Nazorat ishlarini tayyorlashda to'g'ri yondoshuv 13. Ekologiya daraslarini tashkil qilishda barqaror rivojlanishga asoslanish 14. Amaliy ekologik tajriba va ish tajribasi 15. Ekologik ta'lim-tarbiya va OAV 16. Ekologik axborot loyihasini tuzish 17. Ekologik axborot loyihalarini tashkil etish 18. Ekologik loyihalar 19. Ekologik madaniyat 20. Ekologik ta'lim tarbiya 21. Ekologik muammolarni tahlil qilish 22. Ekologik muammolar tahliliga loyihaviy yondoshuv 23. Pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanish 24. Ekologiyada matematik tahlilardan foydalanish 25. Ekologik bilimlarni integratsiyalash 26. Dars mashg'ulotida ijodiy yondoshuv 27. Ijtimoiy va siyosiy tashkilotlar bilan hamkorlik 28. Amaliy mashg'ult tashkil qilish 29. Xalqaro ekologik ta'lim tizimlarini o'rganish 30. Xalqaro ekologik ta'lim tizimi <p>Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash, esse yozishlari va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.</p>
3.	<p>V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)</p> <p>Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ekologiya o'qitish metodikasi, Jamiyat va tabiat uyg'unlikda barqaror rivojlanish qoidalari asosida fikrlay oladigan shaxsni tarbiyalash; • Ilmiy tadqiqot va pedagogik faoliyatni olib borishda barqaror rivojlanish va uning ekologik jihatlarining fundamental ahamiyati kasb etishiga doir ko'nikma va malakalarni hosil qilish; • ekologiya fanlarini o'qitish metodikasi o'quv fanini o'zlashtirish jarayonida bakalavr o'qitish metodikasi fanining tarixi va ilmiy asoslari to'g'risida tasavvurga ega bo'lishi; • bo'lajak pedagog sifatida ekologik ta'lim berishning metod va vositalari, ta'lim jarayonida qo'llash mumkin bo'lgan yangi pedagogic

	texnologiyalar, hamda interfaol metodlari: ekologik ta'limni o'qitishni amalda qo'llay olishni bilishi va ulardan foydalana olishi:
4.	<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminar mashg'ulot (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar.</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va nazorat uchun berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazoart bo'yicha yozma ishni topshirish.</p>
6.	<p style="text-align: center;">Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Haydarova H., Bahodirova Z., Yakubjonova SH. Ekologiya o'qitish metodikasi. Toshkent, 2009. 217 b. 2. G'ofurov A.T., Tolipova J., Fayzullaev S.S., Azimov LT., Ahmadaliev B. Biologiya o'qitishning umumiy metodikasi. Toshkent, 2005. 152 b. 3. Azizzodjaeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik maxorat. Toshkent, 2006 y. 4. Omonov H.T, Xo'jayev N.H, Madyarova S.A, Eshchonov E.U. Pedagogik texnologiyalar va padgogik mahorat. Samarqand-2007. 5. M.Abramatov, X.Zokirov "Ekologiya va tabiatni muhofaza qilish" // O'quv qo'llanma. – Toshkent, "PUBLISHING HIGH FUTURE" OK nashriyoti, 2024.-219 b. <p style="text-align: center;">Qo'shimcha adabiyotlar.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ergashev A.va boshqalar. Barqaror taraqqiyot va tabiatshunoslik asoslari. – Toshkent: Baktria press, 2016. – 296 b. 2. Michael Begon, Colin R. Townsend, John L. Harper / Ecology: from individuals to ecosystems – 4th ed. P 759. (2006). 3. O'zbekistonning 2030 yilgacha barqaror rivojlanish sohasidagi milliy maqsad va vazifalarni amalga oshirish to'g'risida Ixtiyoriy MILLIY HISOBOTI. Toshkent-2023. 4. Sattorov Z. Ekologiya. Toshkent, 2018. 5. Xo'janazarov O'., Yakubjonova Sh. Ekologiya va tabiatni muhofaza qilish. Toshkent, 2018. 6. Yormatova D., Xushvaqtova X. Ekologiya va tabiatni muhofaza qilish. Toshkent, 2018.

	Axborot manbalari
	6. www.hemis.tersu.uz 7. www.unilibrary.uz 8. www.lib.tersu.uz 9. www.zionet.uz 10. www.lex.uz . 11. www.uzneture.uz 12. www.ekonews.uz
7.	Fan dasturi Termiz davlat universiteti o'quv-uslubiy kengashining 2024-yil 26-iyundagi 11-sonli yig'ilish bayonnomasi bilan ma'qullangan.
8.	Fan/modul uchun ma'sul: M.Abramatov- TerDU "Ekologiya va tuproqshunoslik" kafedrasida mudiri, biologiya fanlari nomzodi, dotsent. X.X.Zokirov-TerDU "Ekologiya va tuproqshunoslik" kafedrasida professori. Sh.Choriyeva-TerDU "Ekologiya va tuproqshunoslik" kafedrasida stajyor-o'qituvchi.
9.	Taqrizchilar: QarDU, "Agrokimyo va ekologiya" kafedrasida katta o'qituvchisi, biologiya fanlari nomzodi T.U.Rahimov O'R FA Zoologiya instituti Molekulyar zoologiya laboratoriyasi mudiri, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) - O.O.Amirov

